

HZ. PEYGAMBER-SAHÂBE İLİŞKİSİ

Prof.Dr.M.Ali KAPAR*

ABSTRACT

RELATION OF THE PROPHET MUHAMMAD WITH THE COMPANIONS

Prophet Muhammad is the messenger of God. The companions are his close friends. Prophet Muhammed has informed his companions the orders which he has recieved from God and has educated them in the best manner. In return, the companions of the Prophet Muhammad have accepted him as an example and have formed thier lives in accordance with his principles. That's why, Prophet Muhammad-Compains relation should be taken as an example by the whole muslims at the every age. This subject has been evaulated from two points. At first, Prophet's Muhammed personal life and his relation with the others have been examined and secondly devotion of the compaions were mentioned in different examples.

Bütün müslümanlar için Üsve-i Hasene (en güzel örnek)¹ olan Rasûlüllah hakkında Cenâb-ı Hak; "Peygamber size ne verdiyse onu alın. Size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir."² buyurarak Rasûlüllah'a karşı itaatkâr olunmasını istemiştir.³ İbadetin sadece Allah'a yapılması, araçlar çıkarılarak yardımın sadece ondan dilenmesi, müslümanın dikkat edip hayatında ölçü alacağı en önemli konudur.⁴ Hz.

* Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ Ahzâb 33:21.

² Haşr 59:7.

³ Âl-i İmrân 3:132; Enfâl 8:46.

⁴ Fâtîha 1:4; En'âm 6:162; Zâriyât 51:56.

Peygamber'e tabi olmanın lüzûmu konusunda Cenâb-ı Hakk'ın; "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz"⁵ talimatını bildiren Rasûlullah, ashâbına; "Allah'a ve Rasûle itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse, bilsinler ki, Allah kâfirleri sevmez."⁶ ilâhî emrini de iletmiştir.

A. Hz. Peygamber'in Ferdî Yaşayışı ve Çevresiyle İlişkileri:

Kendisine vahiy gelmesinin dışında insan olarak farklı bir özellik taşımadığını bildiren Rasûlullah,⁷ içi hurma lifi dolu yastık ve yatakta yatmıştır.⁸ Peygamber olmasına rağmen övülmekten hoşlanmayan Hz. Peygamber,⁹ başkasının kendisine hizmet etmesinden rahatsız olmuştur. Rasûlullah'ın hayatını incelediğimiz zaman görünen odur ki, ashabı aç ise Rasûlullah da açtır. Rasûlullah tok ise ashabı içinde aç kimse yoktur.¹⁰ Ashabıyla her zaman içiçe olan Rasûlullah, onların sevinç ve kederine iştirak eder, ashabı onun yanında şiir söyler, şaka yapar, istediği şekilde rahatlıkla konuşurdu.¹¹ Kendisi için ashabı ön planda olan Hz. Peygamber, hicret esnasında önce ashabını Medine'ye göndermiş sonra kendisi hicret etmiştir.¹² Sahâbe, doğan çocuklarının isimlerini Rasûlullah'a koydurmuş, onların ağızlarına çiğnem verdirmiş,¹³ Allah Rasûlü, müslümanın vasfıyla bağdaşmayan isimleri değiştirmiştir.¹⁴

Günlük yaşayışında sadeliği seven Rasûlullah, aile hayatında da bu prensiplere sadık kalmış, evlerin aşırı derecede süslenmesine karşı çıkmıştır.¹⁵ Müslümanların şirke dönmelerinden değil dünya hayatına düşkünlük göstereceklerinden korkan ve bundan sakındıran Rasûlullah,¹⁶ müslümanları yardımlaşmaya ve başkalarını düşünmeye teşvik etmiştir.¹⁷ Yediği içtiği şeyden, kendisine ikram edilen yiyecek ve içecekten başkalarının da istifadesini

⁵ Âl-i İmrân 3:31.

⁶ Âl-i İmrân 3:32.

⁷ Fussilet 41:6.

⁸ Buhârî, Mezâlim, 25; Müslim, Libâs, 38, Nikâh, 81.

⁹ Buhârî, Enbiya, 48.

¹⁰ Buhârî, Et'ime, 7; Müslim, Eşribe, 140.

¹¹ Müslim, Ideyn, 16; İbn Mâce, Nikâh, 21.

¹² İbnü'l-Cevzi, Ebû'l-Ferec Abdurrahman, el- Muntazam fi Târîhi'l-Mülûk, Beyrût, 1995, III/43.

¹³ Buhârî, Akika, 1; Müslim, Âdâb, 19, 24, 26, 28.

¹⁴ Hz. Peygamber Âsiye ismini Cemîle olarak değiştirmiştir. Bkz. Müslim, Âdâb, 14, 15; İbn Hanbel, IV/35.

¹⁵ Müslim, Libâs, 87; İbn Hanbel, I/80.

¹⁶ Buhârî, Cenâiz, 72; Müslim, Fedâil, 30.

¹⁷ Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, 101.

sağlayan Rasûlullah,¹⁸ aç olan insanların doyurulması konusunda bizzat kendisi örnek olmuştur.

Rasûlullah kadınlar topluluğunun yanından geçerken onlara selam verir, çocukları öper, okşar, onlarla selamlaşır, şakalaşır ve hastalandıklarında ziyaretlerine gider ve onların her zaman şefkate muhtaç olduklarını ifade ederdi.¹⁹ Kendisine yaklaşan çocuğun yanağına dokunarak bile olsa gönlünü alırdı.²⁰ İbadetlerinde bile çocuklara karşı şefkatle yaklaşan Rasûlullah, onlar arasında müsabaka yaptırarak çocukların yakınlığını temin ederdi.²¹ Ashabıyla iç içe olan Rasûlullah çocuklara kendi adının verilmesini, ancak künyesinin kimseye verilmemesini istemiştir. Sabah namazından sonra ashabına Kur'an okumuş, ihtiyaç duyduğu dinî bilgileri öğretmiş, onların okudukları şiirleri dinlemiş,²² hatta rüyalarını bile tabir etmiştir. Rasûlullah bu davranışıyla ashabının bütün davranışlarını denetlemiş ve gerektiğinde yapılan yanlışlıklara müdahale imkânı bulmuştur.

Rasûlullah hastaları ziyaret eder, hatta yaralıların tedavisiyle bizzat kendisi meşgul olurdu. Nitekim Hendek'de yaralanmış olan Sa'd b. Muâz'ın tedavisiyle yakînen ilgilenmiştir.²³ Buna karşılık Sahâbe de, Peygamber'i o derece takip ederdi ki, dinî konuların yanısıra siyasî konularda da aynı hassasiyeti gösterirdi. Nitekim Hz. Ebûbekir halife olduktan sonra başta Üsâme b. Zeyd olmak üzere Rasûlullah'ın hiçbir vali ve kumandanını değiştirmemiştir.²⁴ Yine Rasûlullah kendisine büyük emeği geçen Ümmü Eymen'i ziyaret ettiği için Ebûbekir ve Ömer de Rasûlullah'a bağlılıklarından dolayı onu ziyaret etmişlerdir.²⁵

Hz. Peygamber'in evlilikleri, daha ziyade eşleri şehid olan hanımları memnun etmek, reislerle olan ülfetini artırmak, dinî hükümlerin uygulanmasını sağlamak gibi sebeplerden dolayıdır. Nitekim Cüveyriyye ile Mustalikoğulları reisinin, Safiyye ile Benû Nadîr reisinin kızı olduğu için, Ümmü Seleme ve Hafsa ile eşleri Allah yolunda şehid oldukları için evlenmiş, Zeyneb bnt. Cahş ile evliliğinin sebebi ise cahiliye örf ve adetlerinin kaldırılması içindir. Nitekim daha önce azadlısı Zeyd b. Hârise ile evlenmiş olan Zeyneb'in cahiliye anlayışına göre Hz. Peygamber ile evlenmesi mümkün değildi. İslâmiyet bu

¹⁸Müslim, Hac, 347; Eşribe, 124.

¹⁹İbn Mâce, Mukaddime, 11.

²⁰Buhârî, Salât, 88; Müslim, Fedâil, 80.

²¹Müslim, Mesâcid, 41, 42; İbn Hacer, el-İsâbe fi Temyîzi's-Sahâbe Beyrût, 1328, III/311.

²²Tirmizî, Edeb, 70; Kettânî, I/141, 142, II/217, 218.

²³el-Kettânî, Abdülhay, Et-Terâtîbü'l-İdâriyye ,Çev: A.Özel, İst. 1990-1993, I/06, II/210, 217.

²⁴Uğur, M., Hicrî Birinci Asırda İslâm Toplumu, İst. 1980 s. 73.

²⁵Müslim, F. Sahâbe, 103; İbn Mâce, Cenâiz, 65.

yasağı Rasûlullah'ın Zeyneb'le evlenmesi ile kaldırmıştır.²⁶ Rasûlullah eşleriyle yakın ilişki içinde bulunmuş, her gece birinin yanında kalarak adaleti sağlamış, ancak gündüzleri de diğer eşlerini ziyaret ederek hal ve hatırlarını sormuş, ihtiyaçlarını karşılamıştır. Hatta Hz. Aişe ile evlendiğinde yaşının küçüklüğü sebebiyle onun arkadaşlarıyla beraber olmasını temin etmiştir.²⁷ Eşleriyle sevgi ve muhabbetin gelişmesini sağlayan Rasûlullah, eşlerinin yediği ve içtiği yerden yer ve içerdi. Nitekim Hz. Aişe bir şey içtiği zaman Rasûlullah'a verir, o da onun içtiği yere ağzını koyarak içerdi. Yine Hz. Aişe bir kemiğin etini ısırdığı zaman onu Rasûlullah'a verir, o da onun ısırdığı yerden ısırırdı.²⁸ Rasûlullah onlarla şakalaşır ve oynanan oyunları birlikte seyrederdiler.²⁹ Ancak eşlerinin aşırı dünyalık talepleri karşısında onlardan bir ay uzak kalmış ve hatta kendisinden ayrılmaları konusunda eşlerini muhayyer bırakmıştır.³⁰

Üç gün doya doya buğday ekmeğinden yemeyen Rasûlullah'ın³¹ evinde iki ay ateş yanmadığı olmuştur.³² Genelde ailesinin nafakası kuru hurma ve sudan ibaret olan Rasûlullah,³³ sirkeyi güzel bir katık olarak nitelendirmiştir.³⁴ Verilen hediyeyi reddetmemiş,³⁵ hediye sahibini de karşılıksız bırakmamıştır. Dul, yetim ve yoksullarla oturup-kalkmaktan zevk duymuş, hastaları ziyaret etmiş, cenazelere katılmış, köle ve cariyelerin davetine icabet etmiştir. Çevresindeki insanlar için hep hayır duada bulunmuş,³⁶ geçmişine bağlılığının işareti olarak doğan çocuğuna cedit İbrahim'in adını vermiştir.³⁷

Rasûlullah kendisine kimsenin mirasçı olamayacağını, bütün mirasının sadaka olduğunu bildirmiş,³⁸ müslümanların israftan ve birbirini korkutucu hareketlerden uzak durmasını tavsiye etmiştir.³⁹ Kimsenin yaptığı ibadete güvenmemesini ve bu ibadetinin kendisi için üstünlük konusu olmaması gerektiğine işaret eden Rasûlullah,⁴⁰ müslümanın bir diğer müslümanı

²⁶Ahzâb 33:37.

²⁷Müslim, F. Sahâbe, 81, Hac, 49; Kettânî, I/119, II/364; İbnü'l-Cevzî, Muntazam, III/16.

²⁸Müslim, Hayz, 14; Neseî, Tahâret, 177.

²⁹Müslim, Fedâil, 71, 72, 73, Salâtü'l-İdeyn, 18-20; İbn Hanbel, III/117, 176, VI/376.

³⁰Buhârî, Talâk, 5; Müslim, Talâk, 24, 27-32.

³¹Müslim., Zühd, 21, 22, 23, 24; İbn Hanbel, II/434.

³²Müslim, Zühd, 28; İbn Mâce, Zühd, 10.

³³Müslim, Zühd, 26; İbn Mâce, Zühd, 10

³⁴Müslim, Eşribe, 164, 169; İbn Mâce, Et'ime, 33.

³⁵Buhârî, Hibe, 5, Zebâih, 10, 32.

³⁶Buhârî, Edeb, 38; Müslim Bir, 87.

³⁷Müslim, Fedâil, 62; Ebû Dâvûd, Cenâiz, 24.

³⁸Buhârî İ'tisâm, 5; Müslim, Cihâd, 51.

³⁹Müslim, Salât, 275-279; İbn Hanbel, V/362.

⁴⁰Buhârî, Rikâk, 18; Müslim, Sifâtü'l-Münâfikîn, 75-77; İbn Mâce, Zühd, 20.

küçümsemesini hoş görmemiş,⁴¹ “Birbirinizi sevmedikçe tam iman etmiş olamazsınız.”⁴² buyurarak müslümanlararası sevginin yayılmasını istemiştir. Çocuklara yüzmeyi ve okumayı tavsiye eden Hz. Peygamber, sefer dönüşünde kendisini karşılamaya gelen çocuklara mukabelede bulunmuş ve onları hayvanına bindirmiş ve böylece onların gönüllerini almıştır.⁴³

Rasûlüllah ahabından müslüman kardeşleri için hayırlı işler yapanları takdir etmiş, güzel davranışlarından dolayı Ebûbekir'i “dost ve sıddık”, Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ı “emîn” olarak isimlendirmiş, Sa'd b. Muaz'ın vefatı üzerine yaptığı hizmetlerden dolayı “Rahmân'ın arşı sarsıldı” demiştir.⁴⁴ Rasûlüllah'ın hanımlarının arasının açılmasına, huzurunda lüzumsuz tartışmalara izin vermemiş, evinin gereksiz yere meşgul edilmemesini istemiş,⁴⁵ ancak “Beşer” olduğunu her zaman dile getirerek ahabıyla irtibatını devam ettirmiştir.⁴⁶

Müslümanların birbirlerini hayırla yâdetmelerini isteyen Rasûlüllah, müslümanın ağzından çıkan her sözün mutlaka hayır olmasını istemiş;⁴⁷ “Benim velim Allah ile mü'minlerin salihleridir”⁴⁸ buyurarak müslümanları Allah ve Rasûlü'ne yakın olmaya çağırmıştır. Rasûlüllah insanları ateşe düşmekle karşı karşıya kalan pervanelere benzetmiş, ümmetini bu ateşten korumak için adeta onların eteklerini tuttuğunu, fakat insanların o ateşe atlamak için çaba sarfettiklerini ifade ederek dikkatlerini çekmiş⁴⁹ ve yapılacak her hayırlı amelin insanın faydasına olduğuna da işaret etmiştir.⁵⁰

Müslümanların cahiliye örf ve adetlerinden şiddetle kaçınmalarını isteyen Hz. Peygamber, ahabını insan fıtratına aykırı ibadet ve davranışlardan sakındırması, geceleyin ibadet için uyumayan Havlâ bnt. Tüveyt'e “Siz takat getirebileceğiniz işleri yapın”⁵¹ tavsiyesinde bulunmuştur. En mahrem olan konuları dahi Rasûlüllah'a sormaktan çekinmeyen sahâbe de⁵² fazla soru ile O'nu rahatsız etmemeye çalışmış, emredilen veya yasaklanan şeyleri güçleri nisbetinde yerine getirmişlerdir.⁵³

⁴¹Kettânî, II/64.

⁴²Müslim, İmân, 93; Ebû Dâvûd, Edeb, 131.

⁴³Buhârî, Cihâd, 59, Libâs, 10; Müslim, F. Sahâbe, 66, 67.

⁴⁴Müslim F. Sahâbe, 53, 106, 123, 124.

⁴⁵Ahzâb 33:53; Hucurât 49:1; Müslim, Nikâh, 87.

⁴⁶Kehf 18:110.

⁴⁷Buhârî, Cenâiz, 85; Müslim, Cenâiz, 60.

⁴⁸Buhârî, Edeb, 14, Müslim, İmân, 366.

⁴⁹Buhârî, Rikâk, 26; Müslim, Fedâil, 17.

⁵⁰Müslim, Hudûd, 43; İbn Hanbel, V/314.

⁵¹Buhârî, Savm, 49, 52; Müslim, Salâtü'l-Müsâfirîn, 220, 221.

⁵²Buhârî, Vudû', 63; Müslim, Hayz, 62.

⁵³Buhârî, İ'tisâm, 2; Müslim, Hac, 412.

Rasûlüllah fitneye alet olmaktan ashabını sakındırmış, kendisi de fitneye sebep olmaktan ve yanlış anlaşılmaktan kaçınmıştır.⁵⁴ Hz. Peygamber'in en çok sakındırdığı konulardan birisi de şüphencilik, itham ve kötü zanda bulunmaktır. Nitekim karısının siyah bir çocuk doğurduğunu söyleyen ve bundan şüphelenen kişiyi, develerin üremesinden örnekler vererek iknâ etmiştir.⁵⁵ Rasûlüllah gereksiz yere kadına bakmayı yasaklamış ancak evlenecek çiftlerin birbirlerini mutlaka görmelerini istemiş,⁵⁶ evliliği teşvik ederek evlenmek istemeyen Osman b. Maz'ûn'un talebini reddetmiştir.⁵⁷ Fıtrata aykırı hiçbir davranışı dinden saymayan Rasûlüllah, insanın güç yetiremeyeceği ibadet ve davranışları kabul etmemiş, kendi hayatını örnek göstermiştir.⁵⁸

Hz. Peygamber borç kimden alınırsa alınsın mutlaka zamanı geldiğinde ödenmesi gerektiğine işaret etmiş, sırtında odun taşıyarak çalışmayı dilenmeye tercih etmiştir.⁵⁹ Müslümanların birbirlerine nezaket kuralları çerçevesinde yumuşak davranması gerektiğini bildiren Allah Rasûlü, "Bir kimse yumuşak davranmaktan mahrum ise hayırdan da mahrum olur"⁶⁰ diyerek müslümana kabalık yakışmadığını ifade etmiştir.

Ashabına nasihatta zaman kollayan Rasûlüllah, nasihatlarını kısa tutmuş, o gün sefere çıkmamışsa sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar ashabının taleplerini dikkatle dinlemiştir.⁶¹ Cihad dışında kimseye el kaldırmayan Hz. Peygamber,⁶² insanların bir başkası tarafından renk, şekil, kabile gibi hususlar bahane edilerek küçümsenmesine şiddetle karşı çıkmıştır. Nitekim Ebû Zer el-Ğifârî'nin Bilâl el-Habeşî'ye; "Siyahî ananın oğlu!" dediğini duyan Rasûlüllah, bunu hoş karşılamamış; "Ey Ebû Zer! Gerçekten sen cahiliye üzere olan bir kimsesin"⁶³ diyerek ikaz etmiştir.

Birlik ve beraberliğe dikkat çekmek için cemaatten ayrılmamayı tavsiye eden Hz. Peygamber,⁶⁴ yollara tükürüp sümkürülmesini yasaklamış,⁶⁵

⁵⁴ Buhârî, İ'tikâf, 8; Müslim, Selâm, 24.

⁵⁵ Buhârî, Talâk, 26, Hudûd, 41; Müslim Liân, 19, 20.

⁵⁶ İbn Hanbel, II/276, 299; Müslim, Nikâh, 74, 75.

⁵⁷ Müslim, Nikâh, 8, İbn Hanbel, I/175, III/158.

⁵⁸ Buhârî, Nikâh, 1.

⁵⁹ Müslim, Zekât, 107; İbn Mâce, Ticarât, 25; İbn Hacer, İsâbe, II/295-296.

⁶⁰ Müslim, Bir, 74, 76.

⁶¹ Müslim, Fedâil, 69; Neseî, Sehv, 99.

⁶² İbn Mâce, Vesâyâ, 1.

⁶³ Buhârî, Edeb, 44; Müslim, Eymân, 38.

⁶⁴ Buhârî, Ezân, 34; Müslim, Mesâcid, 252-254; Ebû Dâvûd, Salât, 46.

⁶⁵ Buhârî, Salat, 36; Müslim, Mesâcid, 52.

müslümanların kullandıkları yerlerin temizliğini yapan kimseleri de takdir etmiştir.⁶⁶

Rasûlüllah kişilerin yaptıkları hataları yüzlerine vurmaz ve toplumun diğer ferdlerinin aynı hataları yapmalarına engel olmak için; “Filana ne oluyor ki şöyle diyor, şöyle yapıyor” demezdi de “bazılarınıza ne oluyor ki şöyle diyor, şöyle yapıyor” derdi.⁶⁷ “Benim bildiğimi siz bilseydiniz muhakkak az güler çok ağlardınız”⁶⁸ diyen Rasûlüllah ;“Siz dünya işlerini daha iyi bilirsiniz” diyerek ashabının dünyevî bilgi ve tecrübelerine değer vermiştir.⁶⁹ Rasûlüllah peygamberlik öncesinde de en önemli özelliği olan doğruluk ve ahde vefalılığını ashabından da istemiş⁷⁰ yapamayacakları şeyleri söylememelerini, şaka dahi olsa doğruyu söylemelerini yalandan ve yalan şahidlikten şiddetle sakınmalarını istemiştir.⁷¹

“Kolaylaştırın, güçleştirmeyin, müjdeleyin, nefret ettirmeyin”⁷² buyuran Rasûlüllah, “Ashabıma sövmeyin. Allah’a yemin olsun ki, biriniz Uhud Dağı kadar altın infak etse, onların bir ölçeğine veya onun yarısına erişemez.”⁷³ buyurarak ashabının değerini ifade etmiş ve ashabından hiç ayrılmamıştır. Nitekim Hz. Peygamber attan düşüp vücudu incindiğinde bile ashabına namaz kıldırmaktan geri durmamıştır.⁷⁴ “Yıldızlar sema için, ben ashabım için, ashabım da ümmetim için bir emniyettir”⁷⁵ buyurarak ashabına karşı sevgi ve muhabbetini açıkça ortaya koymuştur. Rasûlüllah hep birlikte Allah’ın ipine (İslam’a) sınıksız yapışın, parçalanmayın, Allah’ın size olan nimetini hatırlayın”⁷⁶ ayetiyle inananları Kur’an’da birleştirmiş, aralarında meydana gelecek ihtilaf konusunda Kur’an’ı hakem yapmalarını tavsiye etmiştir.⁷⁷ Hz. Peygamber “Hepiniz çobansınız ve sürünüzden sorumlusunuz”⁷⁸ buyurarak müslümanın sorumluluktan asla kurtulamayacağını, sorumluluk duygusunun insan ve müslüman olmanın gereği olduğunu ifade etmiştir.

⁶⁶Müslim, Cenâiz, 71; İbn Hanbel, II/388.

⁶⁷Ebû Dâvûd, Edeb, 6.

⁶⁸Buhârî, Kûsûf, 2, Nikâh, 108; Müslim, Fedâil, 134.

⁶⁹Müslim, Fedâil, 139, 140, 141.

⁷⁰Hûd 11:112; Tevbe 9:119.

⁷¹Hac 22:30; Furkân 25:72; Saf 61:2-3.

⁷²Buhârî, Cihâd, 164; Müslim, Cihâd, 6, 7; Ebû Dâvûd, Edeb, 17.

⁷³Müslim, F. Sahâbe, 221, 222; Ebû Dâvûd, Sünnet, 10; Tirmizî, Menâkıb, 58.

⁷⁴Buhârî, Ezân, 82; Müslim, Salât, 78, 84.

⁷⁵Müslim, F. Sahâbe, 207; İbn Hanbel, 4/399.

⁷⁶Âl-i İmrân 3:103.

⁷⁷Nisâ 4:59.

⁷⁸Buhârî, Cum’a, 11, Cenâiz, 32.

B. Ashâb'ın Hz. Peygamber'e Bağlılığı, Müslümanlar'ın Ferdî ve İctimâî Sorumlulukları:

Rasûlullah'a itaat konusunda müslümanların Mekke ve Medine dönemlerinde hiçbir problem yaşanmamış, hatta sahâbe Rasûlullah'dan izin almadan Medine dışına bile çıkmamıştır.⁷⁹ Zaten Allah Teâlâ da müslümanların Rasûlullah'a itaat etmelerini ve ona itirazda bulunmalarını açıkça bildirmiştir.⁸⁰

Rasûlullah'ı adım adım takip eden sahâbe onu örnek alarak içtiği suyu O'nun yaptığı gibi ayakta veya oturarak içmiş, cenazeyi ayakta veya oturarak uğurlamıştır.⁸¹ Hz. Ömer Hacerü'l-Esved'i öperken; "Seni öpüyorum ve senin bir taş olduğunu pekâlâ biliyorum. Ama Rasûlullah'ı seni öperken gördüm. Rasûlullah'ın seni öptüğünü görmeseydim öpmezdim."⁸² demiştir. Rasûlullah'ı altın yüzük takarken gören sahâbe altın yüzük takmış, daha sonra Rasûlullah onu çıkarınca sahâbe de çıkarmıştır.

Hz. Peygamber'e bağlılıklarını her zaman ifade eden sahâbe, Hz. Peygamber'e itaatın gerekliliğinin şuuru içerisinde içkinin yasaklandığı haberini duyunca, hemen evlerindeki içki küplerini dökmüşlerdir.⁸³

Dinde olmayan şeyin dine sokulmasına asla izin vermeyen Rasûlullah,⁸⁴ verdiği hüküm ve kararlara uymanın ilâhî bir emir olduğunu da ifade buyurmuştur.⁸⁵ Bunun sonucu olarak Ebûbekir de halife olduktan sonra, Rasûlullah'ın yapmadığı bir şeyi kendisinin yapmasının sözkonusu olmayacağını açıkça bildirmiştir.⁸⁶ Sahâbe Rasûlullah'ın yanında nasıl hareket ediyorsa O yanlarında olmadığı zaman da aynı şekilde davranmışlardır. Çünkü onlar Rasûlullah'a dönmek üzere biat etmişlerdir.⁸⁷

Müslümanlar Peygamberlerine ve birbirlerine öyle kenetlenmişlerdi ki, düşmanları, Hz. Peygamber ile ashâbı arasına girememişlerdir. Gerçekten sahâbe, Mekke ve Medine döneminde bu sorumluluğu duymuş ve gereğini yerine getirmiştir.⁸⁸ Hz. Peygamber, ortaya koyduğu hayat düsturları ve

⁷⁹Nûr 24:47-52, 62-63.

⁸⁰Ahzâb 33:69-71; Mucâdele 58:12-13.

⁸¹Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 26.

⁸²Müslim, Hac, 249-251; Dârimî, Menâsik, 42.

⁸³Buhârî, Eşribe, 3; Müslim, Eşribe, 3-9.

⁸⁴Buhârî, Sulh, 5; Müslim, Akdiye, 17.

⁸⁵Nisâ 4:64-65.

⁸⁶İbn Hanbel, I/6.

⁸⁷Nisâ 4:80-81; Enfâl 8:20-21.

⁸⁸Derveze, Muhammed İzzet, Siretü'r-Rasûl (Kur'an'a Göre Hz.Muhammed'in Hayatı) Çev: M. Yolcu,İst. 1995 II/125-126.

tatbikatı ile yeni bir toplum oluşturmuştur. O, Allah'ın ülûhiyetine dayalı, yine O'nun emir ve yasaklarına tabi olan, her yerde Allah'a kulluk şuuru içinde tevhid ve eşitlik prensiplerine bağlı, insana değer veren, ümit ve güven içinde yaşayan, din ile dünyayı birbirinden ayırmayan bir toplum meydana getirmiştir. Hz. Peygamber'i gönülden ve hiçbir emr-i vakî olmaksızın takip eden müslümanlar ve onların oluşturduğu toplum, görevlerinin bilinci içerisinde ihlas ve samimiyete dayalı herkese şefkatli, doğru, sabırlı, malını infak eden ve dünya malına değer vermeyen, takvâ ehli, öfkesine mağlup olmayan, günahlardan uzak duran, affedici olan, Allah'ın rızasına ve yaratılış gayesine uygun yaşayan, Allah'ın dostunu dost, düşmanını da düşman bilen, helal ve haram hudutlarını gözetken, Allah'ın adı anıldığında kalbi titreyen, malıyla ve canıyla cihada iştirak eden, hatasını idrâk edip mağfiret ve özür dileyen olgunlukta olan, cesur, kâfirlere karşı şiddetli, mü'minlere karşı merhametli, lisan ve hal olarak Kur'an ve Sünnet emirlerinden ayrılmayan riyadan uzak, Allah'ın yasaklarını ihlal etmeyen, O'nun emir ve nehiyelerini yerine getirmeyi görev bilen, Allah'ın hükmüne ve kararına razı olan, hiçbir dinî emri yerine getirirken isteksiz davranmayan, iman, küfür, nifak hudutlarını çok iyi bilen ve hayatını buna göre tanzim eden, toplumda fitne ve nifaka alet olmayan, dünya hayatının bir imtihan olduğunun şuurunda olan ferdlerden oluşur.⁸⁹

Bu toplumda müslümanlar ilâhî emir gereği Rasûlü'ne itaat edip birbirleriyle çekişmezler,⁹⁰ emaneti ehline verirler,⁹¹ bozgunculuğa meydan vermezler,⁹² karşılıklı olarak kadın-erkek hukukuna saygı gösterirler⁹³ ve birbirlerinin velisi, destekçisi ve yardımcısıdır.⁹⁴ Yine bu toplumda müslüman, ahireti için çalışır, ancak dünyadaki nasibini de unutmaz.⁹⁵ Her konuda istişare eder, başkalarının hukukuna saygı duyar ve adaletin, mal, can, ırz ve namus emniyetinin sağlanması için üzerine düşen görevi yerine getirir.⁹⁶

⁸⁹ Bkz. Derveze, III/38-63.

⁹⁰ Âl-i İmrân 3:132; Mâide 5:92; Enfâl 8:46; Muhammed 47:33.

⁹¹ Nisâ 4:58; En'âm 6:152.

⁹² Mâide 5:32.

⁹³ Nisâ 4:34-35, 128-130.

⁹⁴ Tevbe 9:71.

⁹⁵ Kasas 28:77.

⁹⁶ Âl-i İmrân 3:159; Mâide 5:32, 38; İsrâ 17:32; Nûr 24:2, 3; Şuarâ 42:38; Kâfirûn 109:6; Buhârî, Hudûd, 31; Tirmizî, Bir ve Sıla, 4.

